

مقاله پژوهشی

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دوره ۲۴، مرداد ۱۴۰۴، ۴۳۸-۴۵۱

تدوین مدل اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست با نقش میانجی نشخوار فکری: یک مطالعه توصیفی

اسماعیل صدری دمیرچی^۱، محمدرضا نوروزی همایون^۲، محمد حاتمی نژاد^۳

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۰/۰۳ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۱۴۰۳/۱۲/۱۱ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۱۴۰۴/۰۳/۱۱ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۳/۱۳

چکیده

زمینه و هدف: اضطراب اجتماعی در دانش‌آموزان تحت تأثیر عوامل فردی و شناختی شکل می‌گیرد و سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های آن هستند. پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی و ترس از شکست با نقش میانجی نشخوار فکری انجام شد.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بوده است که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، ۱۱۹ پسر و ۱۶۱ دختر (۲۸۰ دانش‌آموز) انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌های اضطراب اجتماعی، ترس از شکست، سبک‌های دلبستگی و نشخوار فکری را تکمیل کردند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل مسیر استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که سبک‌های دلبستگی ناایمن ($\beta=0/45$, $P<0/001$) و ترس از شکست ($\beta=0/37$)، اثر مستقیم، مثبت و معناداری بر اضطراب اجتماعی داشت. همچنین، سبک‌های دلبستگی ناایمن ($\beta=0/32$)، $P<0/001$) و ترس از شکست ($\beta=0/57$, $P<0/001$) اثر مستقیم با نشخوار فکری داشتند. در نهایت، نشخوار فکری اثر مستقیم و معنادار با اضطراب اجتماعی داشت ($\beta=0/15$, $P<0/001$). همچنین، نقش میانجی نشخوار فکری با توجه به عبور نکردن بازه اطمینان از صفر تأیید شد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست تأثیر معناداری بر اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان دارند و نشخوار فکری این رابطه را میانجی‌گری می‌کند. این نتایج بر اهمیت مداخلات شناختی-هیجانی در کاهش اضطراب اجتماعی تأکید دارند. توصیه می‌شود برنامه‌های آموزشی و درمانی برای بهبود تنظیم هیجانی و اصلاح الگوهای شناختی اجرا شوند.

واژه‌های کلیدی: اضطراب اجتماعی، سبک‌های دلبستگی، ترس از شکست، نشخوار فکری، دانش‌آموزان

ارجاع: صدری دمیرچی ا، نوروزی همایون م، حاتمی نژاد م. تدوین مدل اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست با نقش میانجی نشخوار فکری: یک مطالعه توصیفی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، سال ۱۴۰۴، دوره ۲۴ شماره ۵، صفحات: ۴۳۸-۴۵۱.

۱- (نویسنده مسئول) استاد، گروه مشاوره، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

تلفن: ۰۴۵-۳۱۵۰۵۶۲۴، پست الکترونیکی: e.sadri@uma.ac.ir

۲- دانشجوی دکتری تخصصی مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

۳- دانشجوی دکتری روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

مقدمه

دانش‌آموزان دبیرستانی در یک دوره انتقال رشد مهم به بلوغ هستند. در این دوران، دانش‌آموزانی که با تغییرات روان‌شناختی مواجه هستند، در برابر مشکلات روان‌شناختی آسیب‌پذیر هستند (۱)؛ و در بین این مسائل و مشکلات، اختلال اضطراب اجتماعی (Social anxiety disorder; SAD) یکی از انواع شایع اختلالات اضطرابی در بین نوجوانان است (۲). این اختلال از ابتدای نوجوانی نشانه‌های آن آغاز شده و تا دوره‌های بعدی تحول ادامه پیدا می‌کند (۳) و بر جنبه‌های مختلف زندگی از جمله تعاملات اجتماعی، عملکرد شغلی و زندگی شخصی تأثیر منفی می‌گذارد (۴). بر اساس ویرایش پنجم نظام طبقه‌بندی اختلالات روانی، شیوع آن بین ۱/۱ تا ۳/۶ درصد گزارش شده است. در یک مطالعه ایرانی، شیوع این اختلال ۱۰ درصد اعلام شده است؛ بنابراین، یافته‌ها نشان می‌دهد که اضطراب اجتماعی در میان دانش‌آموزان شیوع بالایی دارد و شناسایی و کنترل دقیق عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن ضرورت دارد (۵).

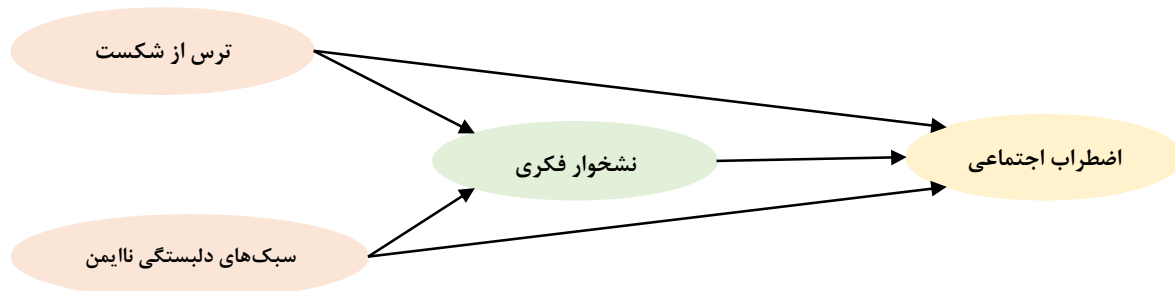
با توجه به این‌که اضطراب اجتماعی یکی از شایع‌ترین اختلالات روان‌پزشکی در نوجوانان است که با ترس و اضطراب در موقعیت‌های اجتماعی همراه بوده و پیامدهای منفی بر عملکرد تحصیلی، شغلی و روابط اجتماعی دارد (۶). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که عوامل متعددی در شکل‌گیری این اختلال نقش دارند، از جمله سبک‌های دلبستگی که در تعاملات اولیه فرد با مراقبان شکل گرفته و بر روابط بین‌فردی در طول زندگی اثرگذارند (۷-۹). افراد با سبک‌های دلبستگی ناایمن (Insecure Attachment Styles)، مانند دلبستگی اجتنابی (Avoidant Attachment) و دوسوگرا (Anxious-Ambivalent Attachment)، بیشتر در معرض ابتلاء به اضطراب اجتماعی هستند (۱۰). همچنین، ترس از شکست (Fear of failure) که نوعی ترس غیرمنطقی از ناکامی است، می‌تواند به اجتناب از موقعیت‌های چالش‌برانگیز، کاهش

اعتماد به نفس و افزایش اضطراب منجر شود (۱۱، ۱۲). نشخوار فکری (Rumination) نیز تمرکز وسواسی بر افکار منفی، به‌خصوص افکار مربوط به تجربیات گذشته یا رویدادهای آینده است (۱۳).

این امر می‌تواند به افزایش اضطراب و خلق منفی منجر شود. به‌طور کلی پژوهش‌هایی در مورد متغیرهای پژوهش حاضر انجام شده است. مطالعات Marques و همکاران و نیز Bugay-Sökmez و همکاران نشان داده‌اند که اضطراب دلبستگی به‌ویژه با ابعاد تعبیر و بازتاب نشخوار مرتبط است، در حالی‌که اجتناب از دلبستگی چنین رابطه‌ای ندارد (۱۴، ۱۵). همچنین، یافته‌های مطالعات Choi و Konda حاکی از آن است که نگرانی‌های مزمن و افکار منفی ناشی از ترس از شکست، از عوامل اصلی بروز نشخوار فکری در دانشجویان هستند (۱۲، ۱۶). از سوی دیگر، نتایج پژوهش‌های Işık و Çarıkçı-Özgül و هم‌چنین Bintaş-Zörer و Dirik نشان می‌دهد که دلبستگی ناایمن با افزایش اضطراب اجتماعی به‌ویژه از طریق اختلال در تنظیم هیجانی و روابط بین‌فردی ارتباط دارد (۱۷، ۱۸). از سویی دیگر، پژوهش Alizadeh نشان داد که دانشجویان با استرس ادراک‌شده و ترس از شکست بالا، کم‌رویی بیشتری را تجربه می‌کنند (۱۹). مطالعات Fredrick و Luebbe و نیز Gómez-López و همکاران رابطه‌ای مثبت میان ترس از شکست و اضطراب اجتماعی گزارش کرده‌اند (۲۰، ۲۱). همچنین، نتایج تحقیقات دیگر بیانگر آن است که نشخوار فکری و اضطراب اجتماعی به‌طور متقابل یکدیگر را پیش‌بینی کرده و با هم مرتبط‌اند (۲۲-۲۴). یافته‌های Tavousi و Hashemi و نیز Liu و همکاران نیز نشان می‌دهد که نشخوار فکری نقش واسطه‌ای مهمی میان کمال‌گرایی، افسردگی و اضطراب اجتماعی ایفا می‌کند (۲۵، ۲۶). با توجه به این‌که دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه در دوره‌های حساس رشدی قرار دارند که در آن هویت فرد شکل می‌گیرد و مهارت‌های اجتماعی او به‌طور فزاینده‌ای اهمیت پیدا می‌کند. در

بر درک بهتر این پدیده پیچیده، می‌تواند راه‌کارهای عملی برای کاهش اضطراب اجتماعی و بهبود سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ارائه دهد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی و ترس از شکست با نقش میانجی نشخوار فکری انجام شد. بر همین اساس در شکل ۱، مدل مفهومی پژوهش رسم می‌گردد.

این دوره، اضطراب اجتماعی می‌تواند پیامدهای منفی قابل توجهی بر عملکرد تحصیلی، انتخاب رشته و شغل و روابط با همسالان و بزرگسالان داشته باشد؛ بنابراین، با توجه به وجود تحقیقات انجام شده در مورد عوامل مرتبط با اضطراب اجتماعی (۱۰)، هنوز مدل جامعی که روابط بین سبک‌های دلبستگی، ترس از شکست، نشخوار فکری و اضطراب اجتماعی را در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه به طور کامل تشریح کند، وجود ندارد. این مطالعه علاوه

شکل ۱- مدل مفهومی اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست با نقش میانجی نشخوار فکری

گرفتند که شامل ۹ متغیر قابل مشاهده بودند و با احتساب احتمال آفت نمونه‌ها ۲۸۰ نفر در نظر گرفته شد و وارد تحلیل آماری شدند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت تصادفی خوشه‌ای بود به این صورت که از میان نواحی مختلف آموزش و پرورش و ۱۰ آموزشگاه (پنج آموزشگاه پسرانه و پنج آموزشگاه دخترانه) و از هر آموزشگاه ۲ کلاس به صورت تصادفی با توجه به لیست کلاس‌های در حال برگزاری ۲ کلاس از میان پایه‌های دهم، یازدهم و دوازدهم به صورت قرعه‌کشی انتخاب شده است. در نهایت، ۲۸۰ دانش‌آموز (۱۱۹ پسر و ۱۶۱ دختر) پرسش‌نامه‌ها را تکمیل و وارد تجزیه و تحلیل آماری شدند.

دانش‌آموز بودن، رضایت آگاهانه برای پاسخ‌گویی، سن زیر ۱۸ سال، عدم بیماری‌های روان‌پزشکی و صداقت جهت پاسخ‌گویی به سؤالات پرسش‌نامه به عنوان ملاک ورود به پژوهش انتخاب شده است. تکمیل نکردن پاسخ‌نامه، عدم تمایل به شرکت در پژوهش و دانش‌آموز نبودن از ملاک‌های خروج از پژوهش می‌باشد.

مواد و روش‌ها

روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی (مدل‌سازی معادلات ساختاری) است و از نظر هدف بنیادی-کاربردی بود. در مدل همبستگی متغیرهای برون‌زاد در این پژوهش، سبک‌های دلبستگی و ترس از شکست، متغیر میانجی نشخوار فکری و متغیر درون‌زاد، اضطراب اجتماعی است. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۴۰۴ است. این پژوهش برگرفته از طرح پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی با کد IR.UMA.REC.1403.079 بوده است. بر اساس اصل Kline (۲۰۲۳) جهت برآورد حجم نمونه در پژوهش حاضر به ازای هر متغیر قابل مشاهده ۱۰ و حداکثر ۲۰ نمونه لازم است (۲۷). بر همین اساس در مطالعه حاضر چهار متغیر پژوهشی شامل سبک‌های دلبستگی ناایمن، ترس از شکست، نشخوار فکری و اضطراب اجتماعی مورد بررسی قرار

پس از بیان هدف پژوهش، نحوه اجرا، اصل رازداری، حق انتخاب برای همکاری و حق انصراف در حین پاسخ به سؤالات، پرسش‌نامه‌ها بر روی دانش‌آموزان اجرا شد. همچنین توضیح هدف پژوهش، دادن اطمینان از این که پاسخ‌نامه آن‌ها به صورت گروهی تحلیل می‌شود از اصول اخلاقی رعایت شده پژوهش در این پژوهش بود.

جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌های زیر استفاده شده است. پرسش‌نامه اطلاعات جمعیت شناختی که در این پرسش‌نامه از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا به سؤالات مربوط به جنسیت، سن و پایه تحصیلی پاسخ دهند.

سیاهه اضطراب اجتماعی (Social Phobia Inventory): این سیاهه شامل ۱۷ سؤال است و توسط Connor و همکاران (۲۰۰۰) تدوین شده است که شامل سه خرده‌مقیاس ترس (سؤالات ۱، ۳، ۵، ۱۰، ۱۴ و ۱۵)؛ اجتناب از تقابل اجتماعی (سؤالات ۴، ۶، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲ و ۱۶) و ناراحتی فیزیولوژیکی (سؤالات ۲، ۷، ۱۳ و ۱۷) می‌باشد (۲۸). هر سؤال بر اساس طیف لیکرت ۰ تا ۴ نمره‌گذاری می‌شود به این صورت که به‌هیچ‌وجه صفر، نمره کم ۱ نمره، تا اندازه‌های ۲ نمره، زیاد ۳ نمره و خیلی زیاد ۴ نمره تعلق می‌گیرد. نقطه برش آن نمره ۱۹ و بیشتر از آن است (۲۴). سازندگان سیاهه پایایی آن را با روش بازآزمایی در گروه‌هایی با تشخیص اختلال اضطراب اجتماعی برابر با ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ به دست آورده و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ گزارش کرده‌اند (۲۸). در داخل ایران این سیاهه، ترجمه و هنجاریابی شده است و برای بررسی روایی از روایی هم‌زمان استفاده و همبستگی آن با چک‌لیست اختلالات روانی Derogatis و همکاران (۱۹۷۷) بررسی و ضریب ۰/۷۰ و معنادار در سطح ۰/۰۱ محاسبه شده است (۲۹). برای بررسی پایایی ضرایب آلفای کرونباخ برای ترس ۰/۹۴ اجتناب ۰/۹۳، ناراحتی ۰/۹۴ و کل مقیاس ۰/۹۴ به دست آورده است و ضرایب بازآزمایی به فاصله زمانی ۲ هفته بررسی و ضرایب همبستگی برای

کل مقیاس ۰/۹۶، ترس ۰/۹۵، ناراحتی فیزیولوژیکی ۰/۹۶، و اجتناب ۰/۹۴ به دست آمده است که نشان‌دهنده روایی و پایایی سیاهه اضطراب اجتماعی در جامعه ایرانی است (۳۰). در پژوهش‌های خارجی برای بررسی پایایی سیاهه از آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب ۰/۹۰ (۳۱) و در یک پژوهش دیگر ضریب ۰/۹۴ گزارش شده است (۳۲). در پژوهش حاضر برای این مقیاس، آلفای کرونباخ ۰/۷۹ محاسبه شده است.

مقیاس ترس از شکست (Fear of Failure Scale): برای بررسی ترس از شکست از فرم کوتاه ترس از ارزیابی عملکرد که توسط Conroy و همکاران (۲۰۰۲) با هدف تعیین ترس از شکست عمومی تدوین شده، استفاده شد. این مقیاس شامل ۲۵ ماده و پاسخ به هر یک از این ماده‌ها در طیف لیکرت از اعتقادی ندارم (نمره ۱) تا کاملاً معتقدم (نمره ۵) تدوین شده است. کمترین نمره در این پرسش‌نامه ۲۵ و بیشترین ۱۲۵ است. ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در پژوهش‌های مختلف معتبر و معنادار به دست آمده است (۳۳). Conroy و همکاران ضرایب پایایی آلفای کرونباخ را از ۰/۷۴ تا ۰/۸۸ گزارش دادند. طبق نظر Conroy و همکارانش این فرم روایی عاملی خوبی داشته است (۳۳). در پژوهش Narimani و همکارش ضرایب همسانی درونی (آلفای کرونباخ) این مقیاس را در کل نمونه، زنان و مردان به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۷ و ۰/۸۳ گزارش کردند که حاکی از همسانی درونی ماده‌های مقیاس دارد (۳۴). در این پژوهش آلفای کرونباخ برای آزمودنی‌های دختر ۰/۷۲، آزمودنی‌های پسر ۰/۷۹ و کل آزمودنی‌ها ۰/۷۶ به دست آمد (۳۴). دو نمونه از سؤالات: ۱. وقتی شکست می‌خورم، از این می‌ترسم که به اندازه کافی استعداد ندارم. ۲. وقتی شکست می‌خورم، شکست، برنامه‌ام را برای آینده آشفته می‌کند. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۱ محاسبه شده است. پرسش‌نامه سبک‌های دلبستگی بزرگسال (Adult Attachment style Inventory): پرسش‌نامه دلبستگی بزرگسال، دوره ۲۴، شماره ۵، سال ۱۴۰۴

کرونباخ ضریب ۰/۸۱ و همبستگی بین مقیاس نشخوار فکری با پرسش‌نامه نگرانی ایالت پنسیلوانیا (Pennsylvania State Anxiety Questionnaire) (۱۹۹۰) ۰/۷۸ محاسبه شده است (۳۹). پایایی این مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۷۶ محاسبه شده است.

نرم‌افزار تحلیل داده‌ها SPSS نسخه ۲۶ و AMOS نسخه ۲۴ است. پس از جمع‌آوری اطلاعات مربوط به دانش‌آموزان، در سطح توصیفی جهت سنجش متغیرهای پژوهش از میانگین و انحراف معیار استفاده شد. در سطح استنباطی جهت بررسی روابط بین متغیرها از ضریب همبستگی Pearson و مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده می‌شود. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

نتایج تجزیه تحلیل به این صورت بود که خصوصیات دموگرافیک شرکت‌کنندگان به این دانش‌آموزان پسر ۱۱۹ نفر (۴۲/۵ درصد) و دانش‌آموزان دختر ۱۶۱ نفر (۵۷/۵ درصد) و در پایه دهم ۸۳ نفر (۲۹/۶ درصد)، یازدهم ۹۲ نفر (۳۲/۹ درصد) و دوازدهم ۱۰۵ نفر (۳۷/۵ درصد) و میانگین (انحراف معیار) سن ۱۶/۳۷ (۲/۷۷) سال بود. آماره‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۱ ارائه شده‌اند. در جدول ۱، میانگین و انحراف استاندارد نمرات متغیرهای پژوهش گزارش شده است. هم‌چنین، در ستون‌های بعدی، میزان کجی و کشیدگی متغیرها به‌منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود شاخص‌های کجی و کشیدگی متغیرهای آشکار پژوهش در محدوده ۲- الی ۲+ قرار دارند که حاکی از نرمال بودن توزیع متغیرها و مناسب بودن آن‌ها جهت انجام تحلیل مدل‌سازی معادلات ساختاری است.

با استفاده از مواد آزمون دلبستگی Hazan و Shaver (۱۹۹۷) ساخته و در مورد نمونه‌های دانشجویی، دانش‌آموزی و جمعیت ایرانی هنجاریابی شده است (۳۵، ۳۶). یک آزمون ۱۵ ماده‌ای است و سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا را در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (۱ خیلی کم تا ۵ خیلی زیاد) می‌سنجد؛ و زیرمقیاسی که آزمودنی نمره بالاتری در آن کسب نماید به‌عنوان سبک دلبستگی فرد لحاظ می‌شود. در هر خرده مقیاس کمترین و بیشترین نمره به ترتیب ۵-۲۵ است. Hazan و Shaver (۱۹۹۷) پایایی بازآزمایی کل این پرسش‌نامه را ۰/۸۱ و Collins و Read (۱۹۹۴) نیز پایایی را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به‌دست آوردند (۳۶). روایی مقیاس دلبستگی، توسط Collins و Read به استخراج سه عامل عمده منجر شد که توسط پژوهش‌گران به عنوان ظرفیت پیوستن به روابط صمیمی و نزدیک تفسیر می‌شود (۳۷). پایایی این مقیاس در این پژوهش بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ محاسبه شده است.

مقیاس نشخوار فکری (Rumination reflection scale): این مقیاس توسط Nolen-Hoeksema و Morrow (۱۹۹۱)، طراحی و دارای ۲۲ گویه و سه بعد که شامل بازتاب (بروز دادن) (سؤالات ۷، ۱۱، ۱۲، ۲۰ و ۲۱)، در فکر فرورفتن (سؤالات ۵، ۱۰، ۱۳، ۱۵ و ۱۶) و افسردگی (سؤالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۸، ۹، ۱۴، ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۲). نمره‌گذاری به صورت چهاردرجه‌ای (هرگز=۱ تا همیشه=۴) است (۳۸). حداقل امتیاز ممکن ۲۲ و حداکثر ۸۸ است. نمره ۲۲ تا ۳۳ میزان نشخوار فکری پایین، نمره ۳۳ تا ۵۵ نشخوار فکری متوسط و نمره بالاتر از ۵۵ میزان نشخوار فکری بالا را نشان می‌دهد (۳۸). در پژوهش Nolen-Hoeksema و Morrow (۱۹۹۱) پایایی این ابزار با استفاده از روش آلفای کرونباخ ضرایبی ۰/۸۸ الی ۰/۹۲ گزارش شده است (۳۸). در پژوهش Asadi و همکاران (۲۰۱۲) پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی سبک دلبستگی ناایمن، ترس از شکست، نشخوار فکری و اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ (n=۲۸۰)

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	کجی	کشیدگی
سبک دلبستگی اجتنابی	۷/۳۷	۲/۱۱	۵	۱۱	۰/۲۷	-۰/۳۹
سبک دلبستگی دوسوگرا	۶/۸۱	۳/۳۴	۵	۱۴	-۰/۶۱	-۰/۵۹
نمره کل سبک دلبستگی ناایمن	۱۴/۲۹	۵/۲۷	۱۰	۲۳	۰/۷۶	۱/۰۳
نمره کل ترس از شکست	۴۳/۵۹	۱۷/۶۲	۲۶	۶۷	۰/۸۲	-۰/۹۹
افسردگی	۱۹/۳۳	۷/۸۱	۱۳	۲۷	۰/۴۳	-۰/۸۲
در فکر فرورفتن	۱۱/۶۸	۴/۳۶	۵	۱۶	۱/۰۱	-۰/۷۳
بروز دادن	۱۳/۴۲	۵/۲۴	۶	۱۷	۰/۶۳	۱/۱۲
نمره کل نشخوار فکری	۴۴/۴۳	۱۰/۳۷	۲۵	۵۹	۱/۰۸	-۰/۴۸
ناراحتی فیزیولوژیکی	۹/۸۳	۴/۰۸	۰	۱۲	۰/۷۱	-۰/۵۸
ترس	۱۴/۳۴	۵/۱۱	۱	۱۷	۰/۷۶	-۰/۸۴
اجتناب از تقابل اجتماعی	۱۴/۹۶	۸/۲۷	۰	۱۹	۰/۳۷	-۰/۶۷
نمره کل اضطراب اجتماعی	۳۹/۲۱	۱۲/۶۴	۳	۴۷	۰/۵۴	-۰/۸۲

پیش از تحلیل داده‌ها، مفروضات مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفت؛ در راستای همین جهت نرمال بودن توزیع متغیرها از طریق آزمون Kolmogoro-Smirnov استفاده شد که نتایج نشان‌دهنده توزیع نرمال متغیرهای پژوهش بودند

با توجه به این‌که زیربنای مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر ماتریس همبستگی نمونه است، در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲- ماتریس همبستگی Pearson متغیرهای سبک دلبستگی ناایمن، ترس از شکست، نشخوار فکری و اضطراب اجتماعی دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ (n=۲۸۰)

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱- دوسوگرا									
۲- اجتنابی	۰/۶۸**								
۳- ترس از شکست	۰/۶۲**	۰/۴۹**							
۴- افسردگی	۰/۵۱**	۰/۴۳**	۰/۵۴**						
۵- در فکر فرورفتن	۰/۵۰**	۰/۴۲**	۰/۵۹**	۰/۵۵**					
۶- بروز دادن	۰/۵۲**	۰/۴۴**	۰/۵۶**	۰/۵۴**	۰/۵۸**				
۷- ترس	۰/۵۸**	۰/۵۷**	۰/۶۲**	۰/۴۸**	۰/۵۳**	۰/۵۶**			
۸- ناراحتی فیزیولوژیکی	۰/۵۷**	۰/۵۶**	۰/۶۱**	۰/۴۵**	۰/۴۶**	۰/۵۲**	۰/۶۷**		
۹- اجتناب از تقابل اجتماعی	۰/۵۸**	۰/۵۱**	۰/۶۲**	۰/۴۵**	۰/۴۸**	۰/۵۱**	۰/۶۷**	۰/۶۲**	

** P<۰/۰۰۱

Bartlett (۲۲=درجه آزادی، $P < 0/001$) نشان دهنده برآورده شدن پیش‌فرض‌های لازم جهت مدل‌سازی معادلات ساختاری بود (۴۰) جدول ۳، ضرایب استاندارد و غیراستاندارد متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود ضرایب مسیر مربوط به اثر متغیرهای پژوهش در سطح $0/05$ معنادار است. همان‌گونه که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود ضرایب مسیر مربوط به اثر متغیرهای پژوهش در سطح $0/05$ معنی‌دار است؛ در ادامه به منظور آزمون معنی‌داری نقش نشخوار فکری در رابطه‌ی میان سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست با اضطراب اجتماعی از آزمون بوت‌استرپ (Bootstrapping) با 2000 نمونه استفاده شد.

نتایج جدول ۲، نشان می‌دهد که بین همه متغیرهای پژوهش همبستگی معنادار وجود دارد. جهت بررسی مفروضه عدم وجود خودهمبستگی در خطای پژوهش، از آماره‌ی Durbin-Watson استفاده شد که مقدار $1/86$ به دست آمد؛ از آن‌جا که مقدار محاسبه شده در بازه $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد می‌توان گفت که مفروضه عدم وجود خودهمبستگی تأیید شده است. هم‌چنین، مفروضه هم خطی برای متغیر برون‌زای پژوهش با استفاده از ضریب Tolerance و Variance Inflation Factors (VIF) بررسی شد. نتایج نشان داد که مفروضه هم خطی تأیید شده است؛ زیرا مقدار ضریب تحمل در تمامی متغیرها به 1 نزدیک بوده و مقادیر عامل تورم واریانس در همه آن‌ها از حد بحرانی 2 کمتر بود. بررسی شاخص KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ($0/86$) و شاخص

جدول ۳- ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم در مدل ساختاری اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ ($n=280$)

نتیجه	مقدار P	نسبت بحرانی (C.R)	خطای معیار (S.E)	ضرایب استاندارد (β)	ضرایب غیراستاندارد (B)	متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین
تأیید	۰/۰۰۱	۶/۱۱	۰/۰۸	۰/۵۰	۰/۴۵	اضطراب اجتماعی	سبک دلبستگی ناایمن
تأیید	۰/۰۰۱	۵/۰۸	۰/۰۶	۰/۳۱	۰/۳۷	اضطراب اجتماعی	ترس از شکست
تأیید	۰/۰۰۱	۴/۵۵	۰/۰۷	۰/۳۳	۰/۳۲	نشخوار فکری	سبک دلبستگی ناایمن
تأیید	۰/۰۰۱	۸/۴۶	۰/۰۵	۰/۴۴	۰/۵۷	نشخوار فکری	ترس از شکست
تأیید	۰/۰۳۴	۲/۱۲	۰/۰۸	۰/۱۹	۰/۱۵	اضطراب اجتماعی	نشخوار فکری

فکری را تبیین و نشخوار فکری، سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست مقدار 77 درصد از اضطراب اجتماعی را تبیین می‌نمایند.

طبق نتایج جدول ۴، مسیر غیرمستقیم تأیید شد. در نتیجه نشخوار فکری به‌صورت جزئی نه کلی قادر به میانجی‌گری معنادار میان متغیرهای پیش‌بین و ملاک بوده است. هم‌چنین، سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست در مجموع 67 درصد از نشخوار

جدول ۴- ضرایب مسیرهای غیرمستقیم در مدل ساختاری اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ ($n=280$)

مقدار P	حد پایین	حد بالا	اثر غیرمستقیم	مسیر غیرمستقیم
۰/۰۰۴	۰/۰۶	۰/۱۱۸	۰/۰۵	سبک‌های دلبستگی ناایمن ← نشخوار فکری ← اضطراب اجتماعی
۰/۰۰۲	۰/۰۱۲	۰/۱۷۲	۰/۰۸۵	ترس از شکست ← نشخوار فکری ← اضطراب اجتماعی

شاخص‌ها بالاتر از ۰/۹ بوده‌اند که نشان می‌دهد مدل از نظر آماری از برازش بسیار خوبی برخوردار است. هرچه این مقادیر به ۱ نزدیک‌تر باشند، نشان‌دهنده تطابق بهتر مدل با داده‌ها است (۴۲). نتایج حاصل از بررسی شاخص‌های برازش در جدول ۵ به وضوح نشان می‌دهد که مدل ساختاری پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است. این نتایج حاکی از آن است که مدل ارائه شده توانسته است به خوبی داده‌های پژوهش را تبیین کند. همچنین، ضرایب استاندارد مسیرهای مدل مفهومی در شکل ۲ نمایش داده شده‌اند که نشان‌دهنده روابط بین متغیرهای پژوهش است. این ضرایب به‌عنوان بخشی از تحلیل ساختاری مدل، تأیید کننده روابط معنادار بین متغیرها هستند. نتایج آزمون بوت‌استرپ نشان داد که مسیرهای غیرمستقیم سبک‌های دل‌بستگی نایمن و ترس از شکست از طریق نشخوار فکری معنی‌دار هستند. با این حال، از آن‌جا که اثر مستقیم این متغیرها بر اضطراب اجتماعی نیز همچنان معنادار باقی ماند، نقش میانجی نشخوار فکری از نوع جزئی تأیید شد.

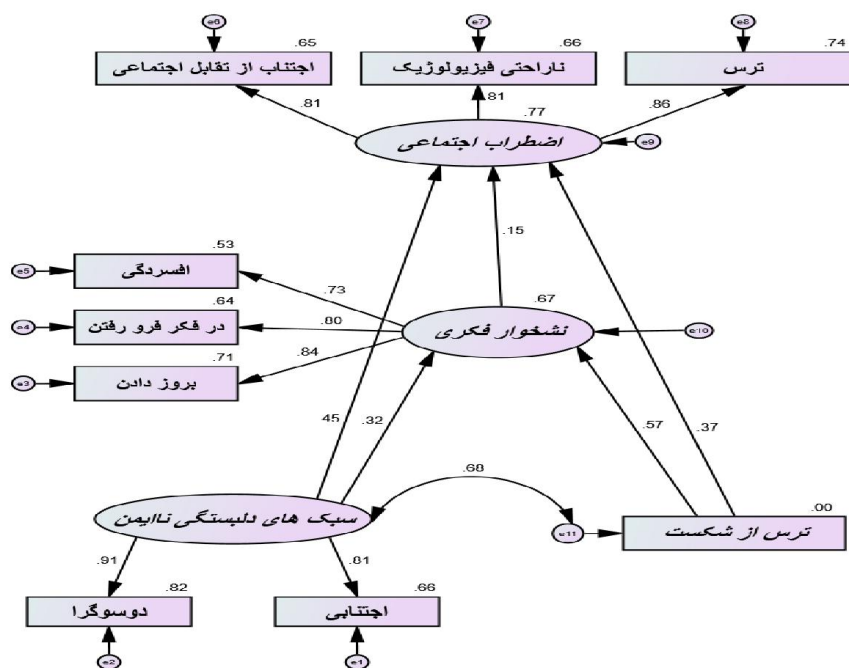
در مجموع، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مدل ارائه شده از نظر آماری از برازش مناسبی برخوردار است و می‌تواند به‌عنوان چارچوبی مناسب برای تحلیل داده‌ها و تفسیر نتایج مورد استفاده قرار گیرد. این نتایج نه تنها از نظر تئوریک، بلکه از نظر عملی نیز حائز اهمیت بوده و می‌تواند به‌عنوان پایه‌ای برای پژوهش‌های آتی در این حوزه مورد استفاده قرار گیرد.

شاخص‌های برازش مدل پژوهش در جدول ۵ ارائه شده‌اند. بر اساس این شاخص‌ها، مدل موردبررسی از نظر تطابق با داده‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته است. یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها، نسبت مجذور کای به درجه آزادی (χ^2/df ; Chi-square/degree of freedom) است که مقدار آن در این پژوهش ۱/۲۴۲ محاسبه شده است. این شاخص زمانی که در بازه ۱ تا ۳ قرار گیرد، نشان‌دهنده برازش مناسب مدل با داده‌ها است؛ بنابراین، مقدار به‌دست آمده در این پژوهش تأیید کننده برازش مطلوب مدل است. علاوه بر این، شاخص خطای تقریبی ریشه مجذور میانگین (Root Mean Square Error of Approximation; RMSEA) نیز محاسبه شده است که مقدار آن ۰/۰۲۹ گزارش شده است. این مقدار از حد پیشنهادی MacCallum و همکاران (۱۹۹۶) که ۰/۰۸ است، کمتر بوده و نشان‌دهنده تطابق خوب مدل با داده‌ها می‌باشد. بر اساس این شاخص، مدل پژوهش از برازش قابل قبولی برخوردار است (۴۱).

شاخص‌های دیگری نیز برای ارزیابی برازش مدل مورد استفاده قرار گرفته‌اند، از جمله شاخص براش تطبیقی (Comparative Fit Index; CFI)، شاخص تناسب هنجار (Normed Fit Index; NFI)، شاخص افزایشی (Incremental fit index; IFI)، شاخص Tucker-Lewis (Tucker-Lewis index; TLI) و شاخص تناسب نسبی (Relative fit index; RFI) بر اساس معیار Hu و Bentler مقادیر بالاتر از ۰/۹ برای این شاخص‌ها نشان‌دهنده برازش مطلوب مدل است. در این پژوهش، تمامی مقادیر محاسبه شده برای این

جدول ۵- شاخص‌های برازش محاسبه شده مدل ساختاری اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ (n=۲۸۰)

شاخص برازندگی	χ^2/df	CFI	NFI	IFI	RFI	TLI	RMSEA
مقادیر قابل قبول (۴۰)	<۳	۰/۹۰<	۰/۹۰<	۰/۹۰<	۰/۹۰<	۰/۹۰<	<۰/۰۸
مقادیر محاسبه شده	۱/۲۴۲	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۰۲۹

شکل ۲- مدل برازش نهایی اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ (n=۲۸۰)

بحث

همراه‌اند. افراد با دلبستگی اجتنابی، اغلب گرایش به سرکوب هیجانات و اجتناب از مواجهه با افکار منفی دارند، در حالی که افراد با سبک اضطرابی، به دلیل حساسیت بالا نسبت به طرد و عدم اطمینان هیجانی، بیشتر درگیر نگرانی‌های مداوم و نشخوار فکری هستند (۱۴). این افراد در چرخه‌ای معیوب گرفتار می‌شوند که در آن تمرکز افراطی بر افکار منفی، منجر به تشدید اضطراب و اختلال در خودتنظیمی هیجانی می‌شود.

نتایج فرضیه دوم نیز نشان داد که ترس از شکست با نشخوار فکری دانش‌آموزان رابطه دارد. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها همسو بوده است. در تبیین این یافته این گونه می‌توان ادعان داشت که ترس از شکست یک سازه روان‌شناختی پیچیده است که با نگرانی‌های مزمن و افکار منفی در مورد پیامدهای شکست و ارزیابی منفی از خود همراه است (۱۲). این ترس اغلب منجر به تمرکز بیش از حد بر پیامدهای منفی و ورود به چرخه‌ای از نشخوار فکری می‌شود که در آن فرد بدون دستیابی به راه‌حل، افکار منفی را به‌طور مداوم بازپردازش می‌کند. در چنین شرایطی، دانش‌آموزان

پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی و ترس از شکست با نقش میانجی نشخوار فکری انجام شد. نتایج فرضیه اول نشان داد که سبک‌های دلبستگی با نشخوار فکری دانش‌آموزان رابطه دارد. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها همسو بوده است. در تبیین این یافته این گونه می‌توان ادعان داشت که سبک‌های دلبستگی به‌عنوان الگوهای درونی فعال‌ساز، نقش تعیین‌کننده‌ای در سازمان‌دهی فرآیندهای شناختی و هیجانی فرد در مواجهه با موقعیت‌های استرس‌زا دارند. افراد با سبک دلبستگی ایمن که روابط اولیه گرم و باثباتی را تجربه کرده‌اند، به‌طور معمول از راهبردهای انطباقی مؤثرتری برای تنظیم هیجان برخوردارند و در موقعیت‌های تنش‌زا کمتر به نشخوار فکری و ارزیابی‌های منفی مکرر گرایش دارند (۱۵). در مقابل، سبک‌های دلبستگی ناایمن، به‌ویژه اجتنابی و اضطرابی، با تجارب اولیه مختل یا متزلزل مرتبط هستند و با الگوهای ناسازگارانه در پردازش اطلاعات هیجانی

اجتماعی، اجتناب از تعاملات بین فردی و کاهش توانایی در تنظیم هیجان می‌شود. از منظر روان‌شناختی، خودانتقادی شدید و تمایلات کمال‌گرایانه این افراد، آن‌ها را در چرخه‌ای از ترس، اجتناب و کاهش عزت‌نفس گرفتار می‌کند که به تشدید اضطراب اجتماعی در بلندمدت منجر می‌شود (۴۳).

نتایج فرضیه پنجم نیز نشان داد که نشخوار فکری با اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان رابطه دارد. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها همسو بوده است. در تبیین این یافته این‌گونه می‌توان ادعا داشت که نشخوار فکری به‌عنوان یک سبک شناختی ناکارآمد، با تکرار مداوم افکار منفی، تنظیم هیجانی را مختل کرده و اضطراب اجتماعی را افزایش می‌دهد (۲۲). این فرآیند در افراد با سبک دلبستگی ناایمن شدیدتر مشاهده می‌شود، چرا که آن‌ها در تفسیر تعاملات اجتماعی، اغلب دچار تحلیل منفی از خود و دیگران هستند (۲۳). هم‌چنین، ترس از شکست با تشدید نگرانی درباره ارزیابی‌های اجتماعی، نشخوار فکری را فعال می‌کند و فرد را در چرخه‌ای از افکار منفی و اضطراب قرار می‌دهد (۲۴، ۲۵). این افکار خودانتقادی و انتظارات منفی، به‌ویژه در موقعیت‌های استرس‌زا، موجب تشدید ترس از قضاوت دیگران و تقویت نشانه‌های اضطراب اجتماعی می‌شوند (۲۶). بر این اساس، مداخله در نشخوار فکری به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی درمانی می‌تواند نقش مؤثری در کاهش اضطراب اجتماعی ایفاء کند. مداخلاتی که بر بازسازی شناختی، آموزش مهارت‌های تنظیم هیجان، و تمرکززدایی از افکار منفی می‌پردازند، قادرند چرخه معیوب نشخوار فکری را مختل کرده و مسیر پردازش شناختی فرد را به سمت راهبردهای انطباقی‌تری هدایت کنند. هم‌چنین، تقویت سبک دلبستگی ایمن از طریق آموزش‌های بین‌فردی می‌تواند احساس امنیت روانی را افزایش داده و حساسیت فرد به شکست و ارزیابی‌های اجتماعی را کاهش دهد. در مجموع، نشخوار فکری با ایفاء نقش میانجی در روابط بین دلبستگی ناایمن، ترس از

در مواجهه با موقعیت‌های تهدیدآمیز، به‌جای استفاده از راهبردهای مقابله‌ای سازگار، واکنش‌های شناختی ناکارآمدی مانند نشخوار فکری نشان می‌دهند (۱۶). این الگوی شناختی منفی، که با کاهش عزت‌نفس و افزایش اضطراب همراه است، فرد را از حل مسئله و اقدامات مؤثر بازمی‌دارد و وی را در چرخه‌ای معیوب از اضطراب، اجتناب و تداوم نشخوار ذهنی نگه می‌دارد.

نتایج فرضیه سوم نیز نشان داد که سبک‌های دلبستگی با اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان رابطه دارد. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها همسو بوده است. در تبیین این یافته این‌گونه می‌توان ادعا داشت که سبک دلبستگی نقش مهمی در شکل‌گیری احساس امنیت، تنظیم هیجان و روابط اجتماعی دارد (۱۷). افراد با دلبستگی ایمن، به دلیل تجارب حمایتی دوران کودکی، از اعتماد به نفس اجتماعی و مهارت‌های مقابله‌ای مؤثرتری برخوردارند و اضطراب کمتری در موقعیت‌های اجتماعی تجربه می‌کنند. در مقابل، افراد با سبک‌های دلبستگی ناایمن (اجتنابی و اضطرابی) به دلیل تجارب عاطفی ناپایدار، دچار دشواری در تنظیم هیجان و تعامل اجتماعی‌اند (۱۸). دلبستگی اضطرابی با وابستگی شدید و ترس از طرد شدن همراه است، در حالی که دلبستگی اجتنابی منجر به دوری از روابط نزدیک و اجتناب اجتماعی می‌شود. در مجموع، دلبستگی ناایمن با افزایش آسیب‌پذیری نسبت به اضطراب اجتماعی و الگوهای ناکارآمد شناختی و هیجانی همراه است.

نتایج فرضیه چهارم نیز نشان داد که ترس از شکست با اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان رابطه دارد. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها همسو بوده است. در تبیین این یافته این‌گونه می‌توان ادعا داشت که ترس از شکست از طریق خودارزیابی‌های منفی و نگرانی از پیامدهای عملکرد، عاملی مؤثر در شکل‌گیری اضطراب اجتماعی است (۲۰). دانش‌آموزانی که دچار این ترس هستند، در موقعیت‌های اجتماعی با نگرانی از قضاوت منفی و ترس از شرمساری مواجه‌اند (۲۱). این وضعیت موجب افزایش اضطراب

این متغیرها در برنامه‌های آموزشی و درمانی می‌تواند به ارتقاء سلامت روانی دانش‌آموزان کمک کند.

تشکر و قدردانی

از کلیه دانش‌آموزان شرکت‌کننده و معاونت پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی که در این طرح پژوهشی ما را حمایت مالی کردند، صمیمانه سپاس‌گزاریم.

تعارض منافع: هیچ‌گونه تعارض منافع برای نویسندگان مقاله وجود ندارد.

حامی مالی: این مطالعه توسط دانشگاه محقق اردبیلی حمایت مالی شده است.

ملاحظات اخلاقی (کد اخلاق): پژوهش حاضر برگرفته از طرح پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی با کد IR.UMA.REC.1403.079 بوده و از حمایت مالی این دانشگاه بهره‌مند شده است.

مشارکت نویسندگان

- طراحی ایده: اسماعیل صدری دمیرچی، محمدرضا نوروزی همایون، محمد حاتمی نژاد

- روش کار: محمدرضا نوروزی همایون، محمد حاتمی نژاد

- جمع‌آوری داده‌ها: محمد حاتمی نژاد

- تجزیه و تحلیل داده‌ها: محمد حاتمی نژاد

- نظارت: اسماعیل صدری دمیرچی

- مدیریت پروژه: اسماعیل صدری دمیرچی

- نگارش - پیش‌نویس اصلی: محمدرضا نوروزی همایون

- نگارش - بررسی و ویرایش: محمدرضا نوروزی همایون

شکست و اضطراب اجتماعی، نه تنها به‌عنوان یک عامل خطر، بلکه به‌عنوان نقطه هدف مداخلات روان‌شناختی اهمیت دارد.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی نیز بوده است. اولین محدودیت، تأثیر احتمالی متغیرهای زمینه‌ای و فرهنگی بر نتایج است که در این پژوهش در نظر گرفته نشد. به‌ویژه تفاوت‌های فردی در ویژگی‌های فرهنگی، اقتصادی، رتبه تولد و معدل دانش‌آموزان ممکن است بر روابط بین سبک‌های دلبستگی، ترس از شکست و اضطراب اجتماعی تأثیرگذار باشد. همچنین، اختصاص نتایج به سنین خاص و منطقه خاص جغرافیایی از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر بودند؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود تا در پژوهش‌های آتی بر روی سایر دوره‌های تحصیلی و در سایر استان‌ها نیز مطالعات انجام شده و دوره‌های پی‌گیری نیز بر روی افراد مورد مطالعه انجام گیرد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های دلبستگی ناایمن و ترس از شکست به‌طور معناداری با اضطراب اجتماعی در دانش‌آموزان ارتباط مثبت دارند. همچنین، نشخوار فکری نقش میانجی تقویت‌کننده این رابطه را ایفاء می‌کند. این نتایج بر اهمیت عوامل شناختی و هیجانی در شکل‌گیری اضطراب اجتماعی تأکید دارد. با توجه به این یافته‌ها، کاهش نشخوار فکری و بهبود سبک‌های دلبستگی و کاهش ترس از شکست می‌تواند به عنوان اهداف اصلی مداخلات روان‌شناختی برای کاهش اضطراب اجتماعی مورد توجه قرار گیرد. در نهایت، به نظر می‌رسد توجه به

References

- Li J, Li J, Jia R, Wang Y, Qian S, Xu Y. Mental health problems and associated school interpersonal relationships among adolescents in China: a cross-sectional study. *Child and adolescent psychiatry and mental health*. 2020;14:1-10.
- Nordahl H, Anyan F, Hjemdal O, Wells A. Metacognition, cognition and social anxiety: A test of temporal and reciprocal relationships. *Journal of Anxiety Disorders*. 2022;86:102516.

3. Hatami Nejad M, Mikaeili N, Sadeghi Niri E. Modeling the Role of Parent-Child Conflict in Predicting Social Anxiety with the Mediation of Anxiety Sensitivity. *Journal of Family Relations Studies*. 2024;4(14):4-13.
4. Hadadi S, Tamannaefar M. The Comparison of Maladjusted Perfectionism, Maladaptive Cognitive Emotion Regulation and Rumination in Adolescents with High and Low Social Anxiety. *Social Psychology Research*. 2022;12(45):1-26. [Farsi].
5. Kooraki M, Hashemi SE, Mehrabizadeh Honarmand M, Peymannia B. Effectiveness of Cognitive Behavioral Psychodrama Group Therapy in Treating Self-Focused Attention and Social Anxiety of Adolescent Girls: A Randomized Clinical Trial. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2023;29(2):156-69. [Farsi].
6. Villarama JA, Ayeras SRF, Bumanlag JB, De Guzman BFD, Reyes BMB, Ruiz AKF. Too Anxious to Speak: Assessing the Impact of Social Anxiety on High School Students' Self-Esteem, Academic Performance, and Coping Strategies. *Journal of Interdisciplinary Perspectives*. 2024;2(7):1-.
7. Naor-Ziv R. Insecure attachment styles in adolescents at risk for eating disorders. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. 2025:13591045241293167.
8. Bowlby J. Attachment and loss: retrospect and prospect. *American journal of Orthopsychiatry*. 1982;52(4):664.
9. Ho Gavazza J. *The New Rules of Attachment: How to Heal Your Relationships, Reparent Your Inner Child, and Secure Your Life Vision Hardcover*. Balance. 2024.
10. Hatami Nejad M, Noroozi Homayoon M, Sadeghi M, Sadri Damirchi E. Development of a student social anxiety model based on uncompromising perfectionism and experiential avoidance with a mediating role of difficulty in emotion regulation. *Journal of Applied Psychological Research*. 2024.
11. Ogińska-Bulik N, Michalska P. The relationship between emotional processing deficits and posttraumatic stress disorder symptoms among breast cancer patients: The mediating role of rumination. *Journal of clinical psychology in medical settings*. 2020;27(1):11-21.
12. Konda DD, Saudi ANA, Thalib T. Fear of Failure Dan Student Engagement: Studi Korelasional Pada Mahasiswa Di Kota Makassar. *Jurnal Psikologi Karakter*. 2024;4(1):155-62.
13. Germer CK, Neff KD. Self-compassion in clinical practice. *Journal of clinical psychology*. 2013;69(8):856-67.
14. Bugay-Sökmez A, Manuoğlu E, Coşkun M, Sümer N. Predictors of rumination and co-rumination: the role of attachment dimensions, self-compassion and self-esteem. *Current Psychology*. 2023;42(6):4400-11.
15. Marques H, Brites R, Nunes O, Hipólito J, Brandão T. Attachment, emotion regulation, and burnout among university students: a mediational hypothesis. *Educational Psychology*. 2023;43(4):344-62.
16. Choi B. I'm Afraid of not succeeding in learning: Introducing an instrument to measure higher education students' fear of failure in learning. *Studies in Higher Education*. 2021;46(11):2107-21.
17. Bintaş-zörer p, dirik g. Social anxiety from an attachment theory perspective: the mediating role of early maladaptive schema domains and rejection sensitivity. *Journal of evidence-based psychotherapies*. 2023;23(2).
18. Çarıkçı-Özgül DN, Işık Ü. Exploring adult attachment and anxiety: the role of intolerance of uncertainty and social support. *Current Psychology*. 2024:1-9.
19. Alizadeh S. The relationship between shyness and students' social anxiety using the mediating role of perceived fear of failure and stress. *Management and Educational Perspective*. 2021;3(2):1-24. [Farsi].
20. Fredrick JW, Luebbe AM. Fear of positive evaluation and social anxiety: A systematic review of trait-based findings. *Journal of affective disorders*. 2020;265:157-68.
21. Gómez-López M, Courel-Ibáñez J, Granero-Gallegos A. Profiles of motivation, fear of failure and anxiety in young handball players: A cross-sectional study. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2021;16(3):658-69.
22. Edgar EV, Richards A, Castagna PJ, Bloch MH, Crowley MJ. Post-event rumination and social anxiety: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Psychiatric Research*. 2024.
23. Wu P, Cao K, Feng W, Lv S. Cross-lagged analysis of rumination and social anxiety among Chinese college students. *BMC Psychology*. 2024;12(1):28.

24. Singh a, tripathi k. Exploring the relationship between social anxiety, rumination and resilience. *International journal of interdisciplinary approaches in psychology*. 2024;2(5):555: 73-: 73.
25. Liu Y, Shi Y, Zhang L, Hou L. Rumination mediates the relationships between social anxiety and depression with problematic smartphone use in Chinese youth: A longitudinal approach. *International Journal of Mental Health and Addiction*. 2024:1-17.
26. Tavousi MN, Hashemi NS. The Relationship Between Perfectionism and Depression and Social Anxiety in Social Media Users: Emphasizing the Mediating Role of Rumination. *Journal of Assessment and Research in Applied Counseling (JARAC)*. 2024;6(2):152-60.
27. Kline RB. *Principles and practice of structural equation modeling (5th ed.)*: Guilford Publications.; 2023.
28. Connor KM, Davidson JR, Churchill LE, Sherwood A, Weisler RH, Foa E. Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN): New self-rating scale. *The British Journal of Psychiatry*. 2000;176(4):379-86.
29. Derogatis L. Lipman, RS, & Covi, L. SC1-90: An outpatient psychiatric rating scale-preliminary report *Psychopharmacology Bulletin*. 1977;9:13-28.
30. Hassanzadeh Amouzadeh M. Validity and reliability of social phobia inventory in students with social anxiety. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*. 2016;26(139):166-77.
31. Nakie G, Segon T, Melkam M, Desalegn GT, Zeleke TA. Prevalence and associated factors of depression, anxiety, and stress among high school students in, Northwest Ethiopia, 2021. *BMC psychiatry*. 2022;22(1):739.
32. Obadeji A, Kumolalo BF. Social anxiety disorder among undergraduate students: exploring association with self-esteem and personality traits. *World Social Psychiatry*. 2022;4(1):24-30.
33. Conroy DE, Willow JP, Metzler JN. Multidimensional fear of failure measurement: The performance failure appraisal inventory. *Journal of applied sport psychology*. 2002;14(2):76-90.
34. Narimani m, Herangza m. The Effect of Cognitive Avoidance and Fear of Failures on Academic Procrastination: The Mediating Role of the Difficulty of Emotion Regulation in Second Middle School Students. *Knowledge & Research in Applied Psychology*. 2024;4(24):140-26.
35. Besharat MA. *Adult attachment inventory: Questionnaire, instruction and scoring key (Persian version)*. 2013.
36. Hazan C, Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol*. 1987;52(3):511-24.
37. Collins NL, Read SJ. Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of personality and social psychology*. 1990;58(4):644.
38. Nolen-Hoeksema S, Morrow J. A prospective study of depression and posttraumatic stress symptoms after a natural disaster: the 1989 Loma Prieta Earthquake. *Journal of personality and social psychology*. 1991;61(1):115.
39. Asadi S, Abedini M, Poursharifi H, Nikokar M. The Relationship between Intolerance of Uncertainty and Rumination with Worry on Student Population. *Journal of Clinical Psychology*. 2012;4(4):83-92.
40. Bollen KA. *Structural equations with latent variables (1st ed.)*: John Wiley & Sons; 1989.
41. MacCallum RC, Browne MW, Sugawara HM. Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological methods*. 1996;1(2):130.
42. Hu Lt, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*. 1999;6(1):1-55.
43. Hodapp V. Anxiety, fear of failure, and achievement: Two path-analytical models. *Anxiety Research*. 1989;1(4):301-12.

Developing a Model of Social Anxiety in Students Based on Insecure Attachment Styles and Fear of Failure with the Mediating Role of Rumination: A Descriptive Study

Esmail Sadri Damirchi¹, Mohammadreza Noroozi Homayoon², Mohamad Hatami Nejad³

Received: 23/12/24 Sent for Revision: 01/03/25 Received Revised Manuscript: 01/06/25 Accepted: 03/06/25

Background and Objectives: Social anxiety in students is influenced by individual and cognitive factors, with insecure attachment styles and fear of failure being among its most significant predictors. The present study aimed to develop a model of social anxiety in students based on attachment styles and fear of failure, with the mediating role of rumination.

Materials and Methods: The research method was descriptive-correlational, using structural equation modeling. The statistical population included all secondary school students in Ardabil during the 2023-2024 academic year. A random cluster sampling method was used to select 119 boys and 161 girls (280 students), who completed questionnaires on social anxiety, fear of failure, attachment styles, and rumination. Path analysis was employed for data analysis.

Results: The study results showed that insecure attachment styles ($\beta=0.45$, $p<0.001$) and fear of failure ($\beta=0.37$, $p<0.001$) had a direct, positive, and significant effect on social anxiety. Additionally, insecure attachment styles ($\beta=0.32$, $p<0.001$) and fear of failure ($\beta=0.57$, $p<0.001$) had a direct effect on rumination. Finally, rumination had a direct and significant effect on social anxiety ($\beta=0.15$, $p<0.001$). The mediating role of rumination was confirmed, as its confidence interval did not include zero.

Conclusion: The current study findings indicated that insecure attachment styles and fear of failure significantly impact social anxiety in students, with rumination mediating this relationship. These results highlight the importance of cognitive-emotional interventions in reducing social anxiety. It is recommended that educational and therapeutic programs be implemented to enhance emotional regulation and modify cognitive patterns.

Keywords: Social anxiety, Attachment styles, Fear of failure, Rumination, Students

Funding: This study was funded by University of Mohaghegh Ardabili.

Conflict of interest: None declared.

Ethical considerations: The Ethics Committee of University of Mohaghegh Ardabili approved the study (IR.UMA.REC.1403.079).

Authors' contributions:

- **Conceptualization:** Esmail Sadri Damirchi, Mohammadreza Noroozi Homayoon, Mohammad Hatami Nejad
- **Methodology:** Mohammadreza Noroozi Homayoon, Mohammad Hatami Nejad
- **Data Curation:** Mohammad Hatami Nejad
- **Formal analysis:** Mohammad Hatami Nejad
- **Supervision:** Esmail Sadri Damirchi
- **Project administration:** Esmail Sadri Damirchi
- **Writing – original draft:** Mohammadreza Noroozi Homayoon
- **Writing – review & editing:** Mohammadreza Noroozi Homayoon

Citation: Sadri Damirchi E, Noroozi Homayoon M, Hatami Nejad M. Developing a Model of Social Anxiety in Students Based on Insecure Attachment Styles and Fear of Failure with the Mediating Role of Rumination: A Descriptive Study. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 24 (5): 438-51. [Farsi]

1- Prof., Dept. of Counseling, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran, ORCID: 0000-0003-0568-052X
(Corresponding Author) Tel: (045) 31505624, E-mail: e.sadri@uma.ac.ir

2- PhD Student in Counseling, Dept. of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

3- PhD Student in Clinical Psychology, Dept. of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran